

PUCKETANJA

BRANISLAV OBLUČAR

SADRŽAJ

Skučen prostor čitanja	2
Papirnate	3
O budalama	4
Smrad	5
Miris jabuka, muzika sfera	6
Žabljak	7
Četkice (između knjiga)	9
Seks-tekst	10
Kratke	11
Vrtovi	12
Rad samovanja	13
Jednina	14
Lijek	15
Iščašeno	16
Polumrak	17
Pucketanja	18
Piljevina ništavila	19
Boca	20

Krumpiri	21
Klompe	22
Pauci	23
Zavjesa	24
Čistilište	25
Bilo	26
Na mekom jastuku	27
Gnijezdo	28
Kvar	29
Prolazak	30
Snijeg	31
Vani	32
Ispijanje čaja	33
Žganci	34
Jednostavnost	35
H(a)lapljiva	36
Kolutići	37
Doušnici	38
Cjedilo	39
Bilješka uz šikaru	40
Kišobran	41

Ideja parka	42
Ni na nebu ni na zemlji	43
Prikolica	44
Kupinov sok	45
Grumeni	46
Papuča: utišavanje	47
Prečaci (bilješka uz prolazak kroz šikaru kod Kajzerice)	48
Vječnost	49
O autoru	50
Impresum	51

*dok spavamo mirno
čestice mraka
u loncima pucketaju kao kokice
i posuđe zapodijeva
tajne razgovore*

SKUČEN PROSTOR ČITANJA

Prijatelj se tuži da se njegova biblioteka povećava, a on ima sve manje vremena za čitanje. Budući da i prostorom oskudijeva – nema svoju sobu za rad – većina lektire odnedavno završava pokraj WC školjke. Isprva su, kaže, to bili stripovi, ali s vremenom se boravljenje na WC-u produljivalo, sukladno težini lektire i jačanju potrebe za intimnim prostorom. Sada se tamo mogu naći knjige u rasponu od poezije do arhitekture, a zbog 45 do 60 minuta koje ondje provede, noge mu utrnu, djevojka galami, a hemeroidi prijete.

Davno sam napisao pjesmu na tu temu i prijatelj me zatražio da mu je pošaljem. Kod mene je situacija obrnuta: stan u koji sam nedavno uselio ima najmanju kupaonicu/WC na svijetu, tzv. kupaonicu za hobite, jer se čak i ulazi na manja vrata. Prostorija je zgurana ispod stepeništa, a veličina se najbolje može predočiti ako kažem da istodobno mogu prati zube nad lavabo i prilično točno naciljati školjku i pisati. Školjka se k tome i klima te je ta nestabilnost i skučenost pri velikoj nuždi pogodna jedino za poeziju, po mogućnosti kraće pjesme, nastale u dahu, u zamahu inspiracije, kada se duša naglo oslobađa zemaljske nečisti.

PAPIRNATE

Eto dokle je došlo: porezao sam se na knjigu. Jest da sam jedan od onih na koje knjige, kako se kaže, djeluju, pa i uznemiruju ih; jedan od onih koji vole i notornu fiziku knjige – njuškanje, besciljno listanje stranica, užitak u obliku i dobrom dizajnu; ali da postajem jedan od onih – a ima li uopće takvih – koje knjige ozljeđuju, e to je već ozbiljniji problem. Ustvari, nije ništa strašno, riječ je o komadiću kože na vanjskom zglobu maloga prsta, o mikroozljedici takorekuć. Ali važan je gest: ako je Ödöna von Horvátha ubila grana u vjetrovitom Parizu, tko zna – možda me u nekom zavijutku života čeka neka klimava polica s knjigama ili kroz prozor hitnut svezak medicinske enciklopedije koji će me doslovce doći glave. U redu, ponekad sam i ja bio grub prema njima. Bacaо sam od sebe knjige u kojima sam vidio nekakvu tvrdoglavost, u stanjima rastresenosti znala je koja završiti i na podu, a jednom sam u gimnaziji – i to je najekstremniji primjer – Hektorovićevim *Ribanjem i ribarskim prigovaranjem* razbio prozor, zbog čega su mi roditelji zabranili izlazak u grad, taj simbolični bijeg od lektire. Dakle, nasilja nad knjigama bilo je zaista malo (podvlačenje ne računam, šarao nikad nisam, palio ne daj bože!), tako da bih eventualnu osvetu smatrao zapravo nepravdom. Uostalom, kada malo bolje razmislim, uvijek govorimo o onome što nam knjige daju, pa uranjamo u njih bezglavo, tražeći nekakav smisao ili tek alibi za bijeg od dosade i prosječnosti, i samo se ponekad, a u zadnje vrijeme sve češće, odižući glavu nad monotonim recima, pitam što mi knjige oduzimaju. Ona ranica na ruci zato svjedoči još nečemu – nakon što smo se kraj njih obogatili duhom i pomoću njih iznijansirali svoju takozvanu dušu, knjige sada računaju i na naše meso. No odavno smo već pristali na sve i naše su pobune tek retorički hirovi, a duše su nam od papira.

O BUDALAMA

Uzimam čitati *Izmišljotine* Danijela Dragojevića, knjigu toliko temeljito išaranu – gotovo svaka druga je podvučena – da otpočetak odustajem pratiti tragove tko zna čijeg čitanja, a onda, isprva s malo ustezanja, a kasnije sve smjelije, počinjem ucrtavati svoje. Negdje na polovini knjige, u tekstu *Heraklitov paradoks*, koji otkriva proturječje u Efežaninovu zahtjevu za zajedničkim logosom jer je zahtjev izrečen jezikom fragmenta, nimalo univerzalnim i javnim, na bjelini pored ulomka u kom se autor pita je li Heraklit onda spavač, netko je uskliknuo „budalo!“, poruku nimalo dvosmisleno upućenu autoru, a budući da se slažem s tijekom njegove misli, i meni. Ostajem zapanjen. Kao da me netko mlatnuo mokrom čarapom pomišljam: „Jasnoća je tako relativna stvar! Heraklit je bio u pravu tražeći zajednički logos mutnim jezikom jer drugačiji jezik i ne može biti – svakomu njegov, sporazuma nema.“

Nekoliko redova poslije toga, nepoznati komentator nastavlja, sada pak izražavajući slaganje: uz dočetak rečenice kojom se tvrdi da Heraklit nije „fragmentarno ostao, nego fragmentarno postojao“ dopisuje u zagradi, nešto lakšim potezom olovke nego maločas, ali opet s usklikom – „kao i svi!“ Iako je u nekoliko koraka učinjen velik pomak u smjeru zajedničkog jezika, smisao je suprotan, ranije „budalo“ se samo potvrđuje jer se potvrđuje ta nužna „fragmentarnost“, mrak iza riječi: svatko je svakome budala. Nakon te žučne rasprave s margina teksta, nakon što se utvrdilo što se imalo, temeljno je nerazumijevanje zamijenjeno konsenzusom, načelom svake demokracije: pokraj zadnje rečenice u kojoj Dragojević citira Rimbauda stoji tek kvačica, onakva kakvu su nam u osnovnoj školi učiteljice stavljale pod domaće zadaće, a koju sam prevodio u ravnodušno „viđeno“. Čitam opet tu rečenicu i ne iznenađuje me činjenica da je dogovor najlakše postignut oko tvrdnje koja posve razrješava pitanje univerzalnog razumijevanja: „Probudit ću se, a zakoni i naravi bit će promijenjeni.“

SMRAD

Kupio sam od uličnog prodavača *Sabrane pjesme* Ivana Slamniga za 20 kuna. Kupujući, zadovoljno sam govorio u sebi: *dobra trgovina, dobra trgovina*. No kada sam trenutak kasnije pomnije vrtio knjigu po rukama, shvatio sam poantu priče: zadnje su korice bile dobro nagižene vlagom, zalijepila se za njih neka mahovinasta patina, a stranice su i podrumski gadno vonjale – prava prilika da neki trezveni zlobnik ustvrdi kako poezija doista smrdi. Mogao sam se dakle cjenkati bez grižnje savjesti, sigurno bi čovjek spustio i upola cijene. Došavši kući, knjigu sam dotjerao: odlijepio sam i bacio ovitak te sastrugao naslage s bijelih korica. Rezultat je bio solidan – samo se smradu nije moglo doskočiti, on se bio već duboko ugnijezdio u pore papira, poput duhanskoga dima, udomaćio se među Slamnigovim stihovima kao njihov najprisniji čitatelj, sudionik i stanar njihova značenja i smisla. Kao ljubitelju svježega zraka, to mi je smetalo: komunikacija s pjesmama bila je ozbiljno ometena i obavijena nelagodom, kao razgovor s čovjekom kom užasno smrdi iz usta. Jedino što mi sada preostaje jest iznositi knjigu van, na svjetlo dana, da udahne zraka i da omekšaju njezine skrutnute stranice. Ostavljati je na prozoru, možda, ili voditi u šetnju. Nos me obično ne vara, i kanim ga i ovaj put poslušati: ako ičega, poeziji i inače treba svježega zraka. Jer treba ga i meni, a pjesme i nisu drugo do neka pomoćna pluća, nužna za normalno disanje u svijetu koji se u raznim vrstama ispušnih plinova i smradova svakodnevno guši.

MIRIS JABUKA, MUZIKA SFERA

Nekoliko sam dana bio opsjednut naslovom knjige *Njuškači jabuka*. Pokušavao sam, i ne čitajući tekst, zamisliti njuškače pitajući se: jesu li to životinje ili ljudi i, ako su ljudi, je li im to zanimanje ili strast? Ni slutio nisam da bi njuškalo mogao biti i stroj. S čuđenjem nad propustom vlastite imaginacije netom kasnije čitao sam na internetu vijest kako su Japanci izumili uređaj koji posebnim čipovima „njuška“ predmete i potom pomoću sinteze kemikalija reproducira snimljeni miris. Da koincidencija s mojom početnom opsesijom bude veća, u tekstu *Miris mog kompjutera* stajalo je kako je uređaj čak sposoban razlikovati miris crvenih od zelenih jabuka – stvar nimalo bezazlena.

U početku, bio sam malo razočaran – mislio sam, njuh je suviše tjelesan osjet da bi ga se tek tako moglo reproducirati. No kako sam jedan od onih koje reprodukcijски potencijali nekog uređaja ionako nikada nisu previše zanimali, pokrenuo sam maštu u novome smjeru, u potrazi za stvaralačkim aspektima ovoga digitalnog njuškača.

Lako sam zamislio softver koji bi snimljene mirise, umjesto da ih uređaj banalno ponovi za volju nekog lijenog nosa, mogao transponirati u zvukove. Pade mi na um, primjerice, umjetnički projekt čiji bi cilj bio stvaranje zvučne slike procesa truljenja jabuka, i to u realnom vremenu, u nekoj galeriji prepunoj plodova, pri čemu posjetitelj ne bi bio zapahnut samo gustim mirisom rastakanja, već i pripadajućim zvucima – svijetlim ili tamnim, ovisno o stanju jabuka. Koncept bi se mogao odvijati i u obrnutom smjeru, u stilu *land arta* – valjalo bi montirati uređaj, u ponešto prilagođenim uvjetima, u neku krošnju jabuke, kada tek osvanu plodovi, pa nek' miriši i svira njihovo zrenje, sve do kasne jeseni i prvih hladnijih kiša. I eto muzike sfera, analogno-digitalne mistike!

Dakako, ovo pretapanje razina postojanja u krugu je preobrazbi kojima barata i poezija te se nikako nisam mogao oteti dojmu da je još davni Baudelaireov stih „stapaju se boje, mirisi i zvuci“ prilično precizan opis i ovih suglasja, koje je ovaj uživatelj hašiša – zakleti protivnik tehničke reprodukcije – donekle navijestio maštajući o svojim egzotičnim umjetnim rajevima.

ŽABLJAK

Asja mi reče kako je ostala zapanjena potezom kojega su se dosjetili prodavači na ogromnoj pijaci blizu Tuzle. Umjesto da izvikuju svoje ponude, snimili su glas na kazetofone koje su odvijali do daske tako da je cijeli tržni prostor odzvanjao poput žabljeg zbora. Tako se, primjerice, na štandu na kojemu je bila rasprodaja pošto-poto, glas iz kazetofona drao: „Sve za jednu marku, sve za jednu marku, sve za jednu marku...” i tako valjda u nedogled, dok ima trake, pa i poslije.

Premda mi se ovaj fenomen isprva učinio tek kao produžetak taktike koja već postoji u šoping-centrima u kojima se razglasom najavljuju rasprodaje na određenim odjelima, ova *žablja tržnica*, kako ju je Asja nazvala, prizivala je nešto mnogo sumanutije, čime sam bio gotovo oduševljen. Sjetio sam se, naime, Žižekove interpretacije „smijeha iz konzerve“, tj. smijeha na *playback* koji se ori u američkim komedijama u scenama koje bi trebale biti smiješne. Potom i drugih sličnih fenomena: kora u antičkoj tragediji koji usmjerava i proživljava emocije gledatelja te narikača koje na sprovodima jauču za pokojnicima umjesto ožalošćenih. Riječ je, kaže Žižek, o „objektiviziranom ličnom iskustvu“ koje umjesto nas odrađuje netko drugi, lišavajući nas potrebe da budemo i sami emocionalno angažirani, ali, na koncu konca – i krivi, jer ako je bilo smiješno – smijalo se, a ako je bilo tužno – plakalo se: i vuk sit i ovce na broju. Slovenski filozof iz ovoga izvlači poguban zaključak: upravo su zato nacistički naredbodavci bili ustvari sasvim prosječne osobe jer je sistem mrzio i ubijao umjesto njih.

Jasno je sada kamo vodi spomenuti *žabljak* – zamjenska aktivnost ondje je uvedena i u trgovinu. Dok kazetofon izvikuje njihove ponude, prodavači napokon mogu izaći iz naporne uloge propagandista i nagovarača i uz štand opuštenije piti kavu ili rakiju i mirnije očekivati mušterije, a ne moraju se pritom kajati ni ako prodaju falš-robu. Opasnost ovakvoga poteza po kapitalizam možemo naslutiti tek kada pomislimo na novi položaj u koji ova strategija postavlja kupca. Zamislite trenutak u kojem bi i čin kupnje bio prenesen na neku drugu, zamjensku instancu koja bi pritom preuzela na sebe samu jezgru potrošačkog sistema – žudnju za kupovanjem i trošenjem. Sistem bi tada napokon mogao funkcionirati sam od sebe, a ljudi bi, oslobođeni tereta pustih želja poput kakvih budista bez uvjerenja, mogli napokon odahnuti i živjeti drugačije, pijući onu kavu ili rakiju još polaganije. Naravno, sistem bi tako dosegnuo vrhunac svoje funkcionalnosti i dekadencije te ubrzo kolabirao, otvarajući obzor novoga društva. U ovom tankom procijepu između propadanja jednog i

rađanja novog društva (i novih prohtjeva) otvara se prostor istinske ljudske sreće iliti sanjanog raja na zemlji koji nam ova urnebesna žablja pijaca daje naslutiti.

ČETKICE

(između knjiga)

Asja je napisala pjesmu *Žudnja objekta*, o dvjema četkicama koje se preplićući svoje dlačice uzajamno žude. Je li tako u ljubavi, da se ne žude samo subjekti, već i objekti koji njima pripadaju? Je li ljubav neka gravitacijska sila?

Kada boravimo u Tuzli, često pred ogledalom prije spavanja zajedno obavljamo taj ritual: kolutamo očima dok nam se pjeni iz usta, prava kalodontska epilepsija, za kojom slijedi padanje u san čim ugasimo svjetla.

I četkice se žude. Je li to žudnja onoga taloga na dnu, onih "teško dokučivih mjesta" o kojima ona piše, a koje je valjda nemoguće očistiti? I četkice imaju dušu, tamnu poput prašume, iako je njihova ideja vođena higijenom i bjelinom. Tek prožimanjem njihovih dlačica stvara se savršen sklad: danji dio jedne dodiruje noćni dio druge i obrnuto.

One pripadaju krugu naših najintimnijih predmeta. Asja ih uspoređuje s dildom, kaže – kao što svoj dildom ne posuđuješ drugome, tako nećeš ni svoju četkicu. Doduše, dildom i uključujemo u ljubavnu igru, ali baš ne peremo jedno drugome zube svojim četkicama. Naprotiv, njima ostavljamo da se same žude. Jer tamo, u gustom prepletu njihovih dlačica, u intimi čaše pred ogledalom iznad lavaboa, naša se bića najprisnije ljube.

SEKS-TEKST

U čitanju se redovito služim i nosom. A knjiga kojom upravo pravim propuh pred tim spoznajnim organom ima miris tvog spolovila. Kakvo iznenađenje! To više i nije intiman čin, kako za čitanje kažu, već neki perverznan nadomjestak: rada tumačenja-svlačenja nije ni bilo, moji prsti odmah prebire po naborima abecede, mesa za koje voliš reći da uvijek već jest tekst, jest poezija, pa se zbog te usporedbe osjećam manje izgubljen i lud, uostalom, možda sam baš u toj knjizi čuvao gaćice koje si mi jednom poslala poštom skupa sa svojim pjesmama.

KRATKE

Taj čovjek čita samo kratke forme – rekli su mi u knjižnici. Kada sam radio ondje, moju je pažnju privuklo nekoliko čudaka, a ovaj o kojemu je riječ, čitao je, dakle, samo kraću prozu, jer ništa dulje od stotinjak stranica navodno nije mogao podnijeti – postajao bi suviše nervozan. Iščitao je već toliko kratkih romana ili zbirki priča da su mu knjige donosili iz spremišta, napao je, primjerice, u vrijeme kada sam knjižničario, brazilsku književnost i autore za koje nikad nismo čuli. Kolega knjižničar rekao mi je njegovo ime i dao kratku skicu života, što sam sve, naravno, zaboravio, jer pamtim samo bitno. Tog sam čovjeka i ranije viđao, ali nisam znao da je pasionirani čitatelj. Za mene je bio jedan od gradskih ljudi-sjena, siva eminencija; mršav i nizak, uvijek sâm i šutljiv, ženskasto je zanosio u hodu, s francuskom kapom na glavi i u bež-vjetrovci. I redovito u hlačama s naglašeno kratkim nogavicama. Spojivši dvije činjenice, naslutio sam da bi kod ovog čovjeka ljubav prema kratkoći mogla biti stvar neke obuhvatnije namjere, ili čak nekog egzistencijalnog žanra, neke *proze u kratkim nogavicama*, koja na samo sebi svojstven način bilježi i opisuje svijet o čijim pravilima najvjerojatnije nikad nećemo saznati ništa.

VRTOVI

Danas rano popodne, želeći izbjeći kasnopopodnevnu nedjeljnu navalu šetača i njihove dječurlije, prošetao sam nasipom, pomalo razočaran što Sava nije nabujala – jer toliko se govori o nekakvim poplavama – ali zadovoljan zbog lijepog vremena i činjenice da mi šetnja godi. Na povratku prema stanu prolazio sam uz vrtove koje volim, koji bježe pred gradskom geometrijom i za ovih proljetnih dana postaju pravo rasadište nekog tajnog života, neko skrovito (i šareno!) srce urbaniteta. Ljudi su u nekima radili, okopavali gredice, a neki su zjapili posve pusti, neuređeni i obrasli. Hvatao sam mirise i zvuke, radoznalo pružao pogled. Zastao sam pred jednim u kojem su vlasnici puteljke između uređenih gredica prekrili prekrojenim tepisima i pletenim stazama, pretvarajući ga tako u produžetak dnevnoga boravka ili spavaće sobe. Tik pod ogradom od prolistolag šiblja, nad kojom sam promolio glavu, na drvenom stolu ležala je lijeno crna mačka, s nevjericom i sa spremnošću na pokret osluškujući moje opetovano „mic“ (zirkao sam čas na te čudesne i pomalo perverzne staze, nezamislive u bilo kojem seoskom vrtu, čas na oštre zareze posred zelenog mačjega oka). Na kraju tog niza vrtova u koje sam buljio bez imalo obzira, neki čiča upitao me dovikujući jesam li ja ukrao njegov *katanac*, na što sam rekao: „Ne, ja samo šećem i gledam vrtove“, a on se stao izvinjavati, kao da mu je narav moje šetnje odjednom sasvim jasna, govoreći kako to mora da su učinili *oni momci*, pokazujući rukom u neodređenom smjeru.

RAD SAMOVANJA

...poštivati neko biće znači poštivati njegovu samoću, i ništa drugo.

Emil Cioran

Jeste li ikada osjetili nelagodu u javnosti zbog razine svoje samoće? Primjerice, radni tjedan završi u petak popodne, a vi već u petak navečer shvaćate da će vikend biti predug. Naravno, tvrdokorni samotnjaci ne izlaze jer svoju samoću nisu navikli dijeliti s drugima, a kamoli dopustiti da je drugi remete. Samoću shvaćaju gotovo kao posao (ili poziv) pa su valjda jedini koji se perverzno raduju ponedjeljku jer ni jedan posao koji se obavlja 24 sata dnevno ne veseli. Da mogu unovčiti tu svoju samotnost, u nedjelju navečer brojili bi zarađene pare. Time bi im i samoća možda lakše pala, ali nelagoda među ljudima bila bi drugačija: dok oni nedjeljom izlaze šetati djecu i pse, vi prolazite kraj njih i bogatite se na njihov račun.

No u samoći u kojoj se nalazite uvijek imate osjećaj da ste pomalo na gubitku, da je centar zbivanja drugdje. Iako zapravo ne držite do ljudi, sram vas je priznati da niste uspjeli naći društvo, da ste zakazali u primarnoj dimenziji ljudskosti, koja nalaže čovjeku da se druži, „da se razgovori“, ubije vrijeme ako ništa pametnije. Osjećate se kao da šepate, ne uspijevate uhvatiti ritam i stoga nakon šetnje odlazite u stan ili sobu, listate svoje knjige ili gledate svoje filmove, ližući svoju povrijeđenost kao sladoled, cvileći kao pas kojega su mazili pa ostavili na ulici. Ili je on ostavio njih – kod tvrdokornih samotnjaka nikad se ne zna jer oni pozive drugih najčešće odbijaju i raduju se svojim masturbacijama usamljenosti. Ti podljudi i radnici na crno, ideolozi samoće i njezini osvetnici, emotivni škrci, klaunovi civilizacije, diverzanti, mizantropi skriveni iza zidova lijepog ponašanja i tolerancije!

JEDNINA

Na takve nailazimo posvuda: žustro hodaju obraćajući se nekome koga nema, žestoko polemiziraju s tim demonom i psuju ga. Vidio sam takvoga čekajući tramvaj – stariji čovjek, pristojnog izgleda, vrtio se na jednom mjestu, možda i sam nešto čekajući, te srdito i glasno pičkarao i proklinjao odsutnog sugovornika ili više njih, tko zna. Začuden upornošću njegova razgovora, pokušavao sam nazrijeti nema li možda kakav sićušni uređaj kojim bi zaista s nekim pričao, ali brzo sam odustao: pa tko bi uopće htio biti sudionikom takve bujice duže od pet sekundi? Da su takvi tipovi razgovora češći nego to mislimo, uvjerio sam se kada mi je baka ispričala kako nekada prisluškuje djeda koji u kasne sate, kad vino uzme maha, raščišćuje sa sobom neke račune iz prošlosti, psujući i mašući rukama.

Jesu li ti razgovori s utvarama prvi stupanj poniranja u tamu i nerazlikovanja stvarnosti od svijeta mašte, pitao sam se često, bivajući zastrašen kada bih i u sebe nailazio na rudimente takvih rasprava.

U Freuda sam, međutim, naišao na zanimljivu tezu u kojoj tvrdi kako je stadij kliničke paranoje, posve suprotno uobičajenoj pretpostavci, zapravo prvi stupanj ozdravljenja jer pacijent uspostavlja oko sebe simboličku stvarnost, tj. interpretaciju svijeta koji ima smisao i obraća mu se. Pritom čak nije važno što taj „smisao“ vrijedi *isključivo* za paranoika, uvjerenog da ga netko proganja, kuje zavjeru protiv njega i tomu slično. Time si, štoviše, paranoik pridjeljuje neku vrijednost u očima drugoga, ne smatra se uzaludnim.

Pitanje koje se sada postavlja jest: gdje se onda doista nalazi ludilo, njegov nulti stupanj koji možemo pravilno imenovati? Možda nas „pravo ludilo“ čeka kada naši unutarnji demoni nestanu ili zašute njihovi uznemirujući jezici? Kada presuše naši unutarnji izvori jalove srdžbe i sputavanog gnjeva, svekolika frustracija življenja. Kada se svedemo na jednu pitomu, ispeglanu jedninu, koja se i prema sebi obraća s pristojnošću, ravnodušno, bez nervoznih tikova i odmahivanja rukom, s rukavicama i u kravati.

LIJEK

Žulja me stvarnost. Ponekad pijem tablete za smirenje prije spavanja, ponekad začepim uši spužvastim čepićima, a ponekad zažmirim i pravim se da svijeta nema. Kao u onom filmu, kada budistički učitelj pokrije sva osjetila krpama papira na kojima piše: *zatvoreno*. I onda se zapali. I ja bih ponekad rado stavio napis *zatvoreno*, kao na dućanu, ili *vraćam se odmah*, i umjesto da zapalim sebe, zapalio prvo što mi se nađe pod rukom. Ali rijetko podmećemo požare. Naučeni na uljuđenost čak i kad u nama sijeva, sve svršava u samotničkom psovanju i kletvama, običnom *kriminalitetu jezika*, jedinom ispušnom ventilu kultiviranog barbara. Emil Cioran, koji je posvetio divne stranice dekadenciji nagona, predočio je svijet u kojem bi bilo zabranjeno psovanje, to dragocjeno utočište mnogih – zatvori i ludnice mahom bi se napunili, društvo bi zahvatila ozbiljna kriza. Ovako, potencijalni luđaci i ubojice poput mene mirno hodaju ulicama, jedu, spavaju, družu se, vode ljubav, čitaju, misle o takozvanim uzvišenim stvarima, a njihov se ubilački gen ispoljava tek u žestokim psovka, po čijem bi se tonu mogla odrediti potencijalna prekršajna kategorija, pa bi se moglo i hapsiti, u nekoj varijanti hipercivilizirane totalitarne državne utopije. Reci mi što psuješ i reći ću ti tko si, rekli bi, možda, Kinezi, pa preporučili neku antipsovačku akupunkturu. Freud, koliko znam, nije pisao o tom fenomenu; za njega su se nagoni olakšavali kroz viceve, dosjetke i smijeh, pri čemu se radilo o uzdizanju i filtriranju onog najnižeg. Nasuprot tome, u psovka vidimo čisti rad desublimacije, nagon se ne uzdiže u jezik, već je jezik pljusnuo ravno u kaljužu nagona i nabacuje se govnama na sve oko sebe. Valja samo pustiti vodu i život ide dalje; nema leševa ni zgarišta, ma koga kleli, ma što palili.

IŠČAŠENO

Kada sam uselio u stan na Cvjetnom, na kuhinjskom zidu zatekao sam sat u znaku Coca Cole – velik crveni plastični krug oblika čepa na kojemu riječ *always* piše na još nekoliko jezika, koji je spokojno šutio zatvoren u svoje posvudašnje „uvijek“. Da nekako oglasim svoj dolazak i izbациm sat iz te lagode vječnosti, umetnuo sam novu bateriju koju je satni mehanizam primio nevoljko i polovično, zbog čega i danas, nekoliko mjeseci po useljenu, proizvodi prozaični tik-tak, ali kazaljke ne miče. Drugim riječima, i dalje je nepomičan u svome „uvijek“, a to kucanje pokazuje stanovitu neodlučnost spram moguće promjene. Na raspolaganju su mu dva vremena: vrijeme Coca Cole, u kojem se – sukladno reklamama – čovjek u svakom trenutku treba truditi da se osjeća bolje, i vrijeme potpunog utihnuća, kada je čovjeku svega dosta i kad još jedino želi da ga se pusti na miru jer ni u šta više nema povjerenja. Između tih dvaju vremena jest ovo kolebljivo, šepavo, iščašeno vrijeme, koje se oglašava uglavnom noću, kada se ostali zvukovi slegnu, a otkucaji s crvenog zidnog sata blago razliježu kuhinjom. Tada me iznenadi prisutnost ove sprave na koju obično zaboravljam, i tada si kažem: „Gle, vrijeme teče, ali se ne mjeri.“ Ne znam zašto, no ta me misao i taj blagi zvuk redovito smire. Gotovo se osjećam usklađenim; s čim točno – sa satom, vremenom bez mjere, ritmom otkucaja, samim sobom – teško je reći. U svakom slučaju, dok sat kuca, a kazaljke stoje, vrijeme napokon osjećam kao nešto blisko i liježem s tom mišlju spokojnije u krevet. Jutro – kao i obično – za sve to ni najmanje ne mari – vrijeme koje nosi već je sasvim druga, dosadna priča.

POLUMRAK

Drvena roleta koju spuštamo svaku noć i dižemo svako jutro, teška kao poklopac mrtvačkog sanduka, zapela je. Muči je valjda neka *donja želja*, jer jedan kraj nespretno visi kada je ujutro pokušamo podići. Zato već nekoliko dana u stanu vlada polumrak – svjetlost dopire kroz manji prozor, okno brodske kabine kroz koje provjeravamo kakvo je vrijeme, treba li ponijeti kišobran i je li uopće pametno otisnuti se van. Sve ovo čovjeka zbuni, pomalo se osjećamo zatočenički, lakše prijanjamo uz postelju, šutljiviji smo i bljeđi, a kad izađemo škiljimo kao vampiri i hvatamo se sjenovitih predjela. Ali ne pada nam na pamet da popravimo roletu ni da zovemo majstora. Električna svjetlost je dovoljna – kada ugasimo lampu, u sobi je kao u grobu, pa imamo osjećaj da se ulazeći u nju zapravo spuštamo. I onda se odozdo pitamo zbog čega takva strka *tamo gore* kada nam toliko paše jedan običan mrak.

PUCKETANJA

Noću, kada ugasimo svjetla i mrak dođe po svoje, u kutovima sobe ili tamo negdje, kod police za knjige ili ispod ormara, čuje se pucketanje mišjih zuba koji grizu parket, glave malih zvijeri krckaju kao orasi, a izgubljena ovca koja mekeće tik pod prozorom hoće se skloniti pred *noći svijeta* valjda baš u našu postelju, kao da smo Isusi, i sve se tako vrpolti, ta sitna, danju zaboravljena i prezrena stvorenja caruju, otežu nam polusan, a onda, kad odemo, pronađu pukotinu pod našim kopcima, dolaze za nama i gnjave nas još i u snu, pa su nam glave od tih cjelonoćnih prepiranja jutrom otežale kao bundeve, zato se dugo umivamo, peremo zube i čačkamo uši, zijevnemo dvaput-triput, prdnemo glasno i čudimo se koliko smo prazni i čisti, i nemamo ništa za ponuditi – pa nam ono nevino stado našega straha počinje nedostajati, ali samo na časak: kuhamo kavu ili čaj, spremamo se na posao, i kada za sobom zaključamo vrata, sve o čemu smo do pred trenutak mislili kao da nikada i nije postojalo u našim sada već sasvim drugačije oblikovanim, gotovo šiljatim glavama.

PILJEVINA NIŠTAVILA

To sitno piljenje za kasnih ljetnih večeri, kada utihnu svi izvori zvuka: komarac utiskuje svoje zračne prometnice. Nakon što ugasimo noćnu lampu, jedno od odmorišta bit će i onaj predio tijela koji je, željan svježine, ostao neprekriven plahtom: čujemo kako zuji taj nestrpljivi motor često tek pošto se natankao i kani otići. Stvarnost nas pljačka čak i u snu. Ali i san ima svoja sredstva. Brz dlan, pljesak i – predstava je gotova. Za komarca, možda, zauvijek – ovisno o spretnosti ruke, te policajke sna.

No što bi se dogodilo da je riječ o komarcu koji oponaša leptira iz one kineske izreke? Da je spavač, na primjer, njegov san, taj pljesak dlanom bio bi trenutak buđenja svih buđenja, ravno ni u šta. Koji istinski nihilist u tom slučaju ne bi, dok odlaže knjigu na noćni ormarić i napeto osluškuje komešanje mraka, iznerviran raznim *prisilama ljeta*, poželio da i komarci sanjaju?

BOCA

Spužveni žuti čepovi za uši, prijatelji noćne tišine u svijetu buke i bijesa, pretvaraju onoga tko ih koristi u hermetički zatvorenu bocu koja tone u san. Kada pravilno položi te ličinke u slušne kanale, takozvane uhovode, čovjek kao da je gurnuo glavu pod vodu: obuhvaćen sa svih strana svojim unutrašnjim morem, sluša komešanje krvi i mukli topot srčanog mišića, podvodne životinje od čijeg raspoloženja ovisi njegov noćni spokoj. Spavač je tako s čepovima u ušima više od pukog ronioca koji se spušta prema dubinama vlastitog sna: on je more u moru. Nutrina boce šumi usred sveopćeg šuma u koji tone. Ipak, ponekad je unutarnja životinja bijesna, krv ključa a boci prijeti prasak – spavač je tada ostavljen bez zaštite, osuđen na slušanje noćne tektonike vlastitog bića i pustog života stvari. Tek kada se naboji unutrašnjeg i vanjskog ponište na nultoj razini nesanice, a životinja opet svede na mjeru boce, spavač umeće čepove u uši i – kao da je obavio neki naporan posao – pada u kratak, ali dubok i gust ranojutarnji san.

Kao u svim pričama o boci koja pluta nošena morskom strujom, i u priči o boci-spavaču mora postojati u bocu umetnuta poruka. Recimo da je to neka šifra sna, tmasti jezik unutrašnjih voda, snopis i krvopis koji čovjek izranja na svjetlo dana kada, već probuđen, vadi žute čepove iz ušiju i misli na sasvim desete stvari.

KRUMPIRI

Ah, ti gomolji spuštene kroz uši u rahlu zemlju spavanja, naše glave uvijek pune snova nisu tikve nego vreće krumpira. A lovci na snove, svakim danom sve brojniji – motrite im dlanove i nokte – žele samo da gule, gule, gule.

KLOMPE

Evo kako zamišljam pakao: ne bih bio ni kuhan ni pečen; dovoljno inteligentan davao u svom bi mi paklenom zdanju postelju smjestio u neki sobičak tik ispod stepenica pa bi, svaki put kad mi oči prekrije prhka korica sna, stupao stubištem gore-dolje u drvenim klompama.

PAUCI

I pauci, koji se roje po kutovima i pletu svoje mreže, i izlaze iz usisavača kojim ih nastojim istrijebiti, pa bivaju još uporniji, zavlače se u šalice, među vilice i noževe, čak i u tuš-kabinu, gdje viču: voodootporni smo!, ti pauci jednoga dana, kad samo nađem pravi način da progovorim s njima, kad nađem zajedničku valutu, plaćat će mi, o kako će samo plaćati stanarinu!

ZAVJESA

Oduvijek sam mrzio zavjese. Vidio sam u njima običan suvišak, ukras, nešto sasvim oprečno mojoj prirodi koja ne podnosi ukrašavanje i koristi svaku priliku za redukciju. Zavjese su često bile uzrok svađa između mene i majke, za koju je boravak u mojoj sobi bez zavjesa bio prava muka, pa ako sam ja najstrože priječio da se postave, ona ih je uvijek iznova spominjala i u razgovorima pripremala, što sam ja shvaćao kao prijetnju čistom pogledu na dvorište, susjedstvo, daljinu i nebo – na sve ono što mi je često prilikom pisanja i čitanja za radnim stolom pomagalo pri koncentraciji i činilo sobu prostranijom.

Iako u načelu nisam prevrtljivac, shvatio sam danas kako sam u vezi zavjesa ipak bio u krivu. Nakon što sam zavjesu u stanu u kom trenutno živim odnio na pranje, bio sam užasnut nenadanom promjenom: tamo gdje se ona prostirala sada je zjapila rupa, pred golim prozorima i sâm sam se osjetio gol pa sam odmah spustio rolete. No onda je bilo još gore: teške smeđe drvene rolete ostavljale su dojam opsadnog stanja, kao da je netko zakucao daske na prozorska okna. Stanu sam ionako štošta već zamjerao, ali ovo je sada bilo previše, svaki pogled na prozore i prostor oko njih budio je jezu. Čak su i zvukovi oštrije odzvanjali prostorijom, kao da je poremećen poredak stvari i one se bune zbog odlaska neupadljivog, ali prijeko potrebnog stanara. Poput njih, i ja sam zavjesu poželio natrag. Ako sam je prije vidio tek kao zapreku pogledu, sada je prepoznajem i uvažavam kao pravu prijateljicu prozora: u slijepoj ulici, sa zidovima ispred i iza sebe, on od nje posuđuje malo meke daljine spremljene u njenim naborima, lelujavim riječima koje valja koristiti svaki put kad postane nepodnošljivo tijesno.

ČISTILIŠTE

Otac se teško rastaje od stvari koje treba baciti. Na dan kada se u ulici kupi glomazni otpad, iznosimo samo *smeće smeća*. Svaka stvar kojoj je odavno istekao rok upotrebe za njega još ima život u nekoj perspektivi. Prastari televizor, dovučen od tko zna kud, ima muzejsku vrijednost, kao da može prikazivati emisije iz ranih šezdesetih. Bratov dječji bicikl vrijedan je jer se takvi više ne proizvode i uz manji popravak od njega bismo se mogli obogatiti. Stari mamin poni ima mačje oko i dobar sic. S razrované veš-mašine mogu se ispiliti limene stranice. Na peći koja se urušava još se može ispeći dobar pekmez. Samo nije jasno gdje bismo ga jeli – na ovome ili onome svijetu. Jer trebao bi nam još cijeli jedan život za temeljitu reciklažu svega što je ostalo neprobavljeno u ovome postojanju. Stvoritelj je svakako trebao misliti na to. A možda čistilište i nije drugo do mjesto na kojem ćemo napokon raskrstiti sa svim svojim dragim i suvišnim, glomaznim i sitnim stvarima. Drugim riječima – svojevrsno smetlište, odakle će nam duša otići laka i čista u vječna, bespredmetna lovišta.

BILO

Ne željeti da ono što volimo bude besmrtno.

S.W.

Jednom mi je prilikom baka priznala da se u njenim snovima javljam isključivo kao trogodišnjak. U njima se ono „poslije“ nije dogodilo: i dalje živim s njom i djedom na selu, kao na nekoj slici, koju je ona očito pretvorila u kult vlastitog sjećanja i omiljeni predmet svojih priča, koje slušam kao da su se događale nekom drugom, jer se tog doba kada sam bio kod njih uopće ne sjećam. Taj bakin neobičan način reminiscencije postao mi je nešto jasniji kada sam u minijaturnom plavom izdanju *Novoga zavjeta*, koje sam izvukao s dna ormara radi pomnijeg čitanja Simone Weil, pronašao tko zna kad umetnutu malu bratovu fotografiju, snimljenu vjerojatno za putovnicu, kada je bio otprilike istih godina u kojima je mene „konzervirala“ baka. Bio sam šokiran. Fotografija je poput notornog madleninog kolačića odnekud izvukla dovršen i zgusnut komadić mog sjećanja utisnutog u to „slatko“ lice maloga brata i ljubičastu majicu s dvojicom hokejaša – mogao sam metodom dedukcije maštajući rekonstruirati gotovo cijeli svijet, korak po korak: od trenutka kada je brat ušao u kadar pa unatrag – s kim je od roditelja bio, kojim su autom došli, tko mu je majicu kupio – i neposredno unaprijed – što se poslije dogodilo, je li bio sretan ili tužan, što mu je rekao stariji brat, tj. ja itd. Ukratko, u tom sam licu vidio sva lica bitna za priču, ponajprije majčino, u ozračju kojega ova fotografija objavljuje ravnodušnu, ali gorku suštinu svoje retorike: *bilo je, više nema*.

NA MEKOM JASTUKU

U zadnje vrijeme kod kuće loše spavam. Dolazim rijetko, ostajem kratko i moj me krevet više ne prepoznaje. Dočekuje me kao strano tijelo. Zato se valjda izjutra osjećam ugruvano, kao da sam spavao u gostima. Srce madraca otvrdnulo je, ljubavi više nema. (O prevrtljivoj ljubavi kreveta na kojemu sam spavao prije ovoga, kroz cijelu srednju školu, dovoljno je reći ovo: imao je rupu na sredini, a kroz rupu je tu i tamo, u cik jutarnjeg, najslađeg sna, znao proviriti oštri zubac federa). Kad sam još davno pročitao početak *Combraya*, u kom pripovjedač opisuje porijeklo i mijenu svojih buđenja, shvatio sam da sam u tom smislu prustovac, i kada je riječ o ritualu spavanja, šale nema: za ugodan san trebaju biti ispunjeni određeni uvjeti. Primjerice, ne mogu zaspati ako u sobu izvana prodire i najmanji tračak svjetla, a bilo kakav unutarnji izvor osvjetljenja, sat digitalne budilice ili videorekordera, može biti otonac gadne, nervozne nesanice. Zvukovi su zasebna priča: uvijek sa sobom vučem paketić čepića za uši, o korištenju kojih bih mogao ispisati romane, gorko ironične, kako to uvijek biva u pričama o neispavanosti. Unazad godinu-dvije ritam mog života donekle se promijenio i stjecajem okolnosti s vremena na vrijeme, u prilično pravilnim razmacima, spavam u različitim krevetima. U dvama spavam sam, a u jednom ne, što je pak priča za sebe: o dvama tijelima u jednoj postelji može se ispisati cijela topologija, dostatno za zasebnu knjigu, svakako. Dakle, moje se druženje s raznim posteljama umnožilo, krenuvši iz jedne koju sam ranije tek povremeno napuštao i koju sam ustvari smatrao matičnom, pa sam prema tom osjećaju i prepoznavao vlastitu udomljenost. Kako se kaže: kod kuće se najbolje spava. Jedno sam vrijeme činjenice da dotična izreka za mene više ne vrijedi bio tek mutno svjestan, no od sinoć je ona neopozivo prisutna, o čemu svjedoči i pulsirajuća glavobolja koja prati ritam pisanja ovih redaka. Krivnju svaljujem na meki jastuk koji sam uzeo nakon što mi onaj stari više nije bio po volji. Čitavu noć imao sam osjećaj da mi je glava položena u zraku, pred jutro sam posegnuo za starim jastukom, ali avaj, bilo je već kasno. *Spavati na mekom jastuku znači glavobolju već u snu.* A od te gore nema. No njoj se još i nadamo u gostinjskim sobama ili hotelima, gdje ne računamo na komfor, ali kada nas snađe kod kuće, o vlastitoj ukućenosti vrijedi ozbiljnije razmisliti. Kada vas ne prepoznaje vaš vlastiti krevet, u koji je upisan dobar dio vaše biografije, nešto svakako nije u redu. Sami sebi postajete stranac ili se, jednostavno, vaše mjesto u svijetu mijenja. Spavali ste glavom okrenuti prema jugu, a sada se budite licem prema sjeveru. I nešto vam govori: trebat će se naviknuti na ovakve nenadane promjene položaja.

GNIJEZDO

Nakon što sam se vratio s puta i po običaju se počeo raspitivati o novostima, brat me obavijestio da je u vanjskom kutu prozora dnevne sobe ptica splela gnijezdo: okrugla crna, pokazivao je skupljajući dlanove kao da grabi vodu, nosila je grančice i ogledavala se oko sebe kada bi ih utkivala u pletivo rastuće nastambe. Gnijezdo je izgledalo dovoljno ugodno za lijep ptičji početak, bezazleno i lako kao da je i samo odnekud doletjelo, iz nekog ptičjeg raja, na primjer, ravno nad naš prozor, kao da ga je ondje spustio neki ptičji Sveti Nikola poslušnoj djeci na dar. Priroda bogami ima fin osjećaj za ironiju, pomislih. Pokušao sam situaciju najprije sagledati iz perspektive ptice: izašao sam iz kuće u vrt, divlji i razbarušen, i pažljivije promotrio konstelaciju gnijezda i prozora, nastojeći poput detektiva ući u trag ptičjoj namjeri. Posao nije bio težak: naš veliki prozor u svijet, slijep na veće oko jer je roleta odlučila odmoriti svoj tromi drveni kapak, uokviren je visokom i metar dubokom nišom, zatrpanom starudijama koje prilazak prozoru čine nemogućim. Kako brat za moje odsutnosti vjerojatno nije spuštao i dizao roletu na manjem prozorskom krilu, što je moja opsesija jer mogu spavati samo u najcrnjem mraku, pa je dižem izjutra i spuštam uvečer (ritam koji veća nije mogla izdržati), ptica je jednostavno zbrojila dva i dva – unutra ne živi nitko jer se ništa ne miče, a izvana nitko ne može prići – i ondje odlučila izleći jaja. U tom trenutku uznapredovale idilične naracije na scenu stupam ja i narušavam sklad – otkako sam ušao u stan od ptice nije bilo ni p, vidio sam samo prazno gnijezdo. „Ljudsko, previše ljudsko“, mantrala je zasigurno ona kad je shvatila da joj je pokvaren plan i odlepršala. Dakako, isprva sam kao ljubitelj i neobavezni „promatrač“ ptica bio iskreno oduševljen nesvakidašnjim događajem. Kasnije, kako je vrijeme protjecalo a gnijezdo zjapilo prazno, shvatio sam ga kao ironični komentar vlastita obitavališta, koje je daleko od svake metafore gnijezda, oznake sretnog i zaštićenog bivanja u svome intimnom kutku. „Gnijezdo“ u kom živim već više od godinu dana u najboljoj bi se namjeri moglo nazvati *gnijezdom s kvarom*, ako takvo što postoji, primjerice, ako ptica odjednom uvidi da je stvar sazdana od lošeg ili starog materijala pa počinje mjestimice pucati i opasno žuljati. I ptice očito mogu pogriješiti, pa bi se zamalo moglo reći – i ptice su ljudi, ali to na sreću nije tako: ova je svoju grešku ispravila odmah i počela na nekom drugom, intimnijem mjestu, ostavljajući mi gnijezdo kao opomenu da i sam trebam krenuti njezinim primjerom, što prije.

KVAR

Dugo me proganjala misao da *pisanje počinje s kvarom*. Ona nije pala s neba, jer se pisanje o sitnim kvarovima u stanu nametnulo spontano, a čim sam to osvijestio, sjetio sam se i one antologijske Šimićeve misli – da poezija sagledava stvari izvan njihove funkcije, zaviruje u njihovu bit koja se ne može svesti na puku upotrebu. Ako se ta misao malo izvrne i protrese, ispada da poezija govori samo o pokvarenim stvarima, što nije daleko od istine. Nakon što sam odselio iz stana koji kvarovima nije oskudijevao, moja je poetska perspektiva neočekivano presušila. Uselio sam u kudikamo funkcionalniji prostor, za koji sam nakon prvotnog oduševljenja ustanovio da je čak donekle bezličan, jer se o njemu nema što reći. Za onim starim počeo sam pomalo i žaliti, zaboravljajući, kako to u glupavoj nostalgiji obično i biva, sve njegove manjkavosti koje su me svojevremeno izluđivale i često mi nisu dale spavati. Budući da raja na zemlji nema, i novi je stan ubrzo pokazao svoje okrutno lice, zbog kojega i pišem ovaj zapis jer, kako rekoh, „kvar“ bilo koje vrste treba biti zabilježen. Stvar je pritom prilično suptilna, što je samo čini gorom. Naime stropovi u zgradi u kojoj živim pretanki su, tako da čujem gotovo svaki korak susjede u stanu iznad mene. Čovjeku osjetljivom na zvukove ne moram objašnjavati ovu muku. Ostali će me donekle shvatiti ako kažem da ti nehajni i posve nepredvidljivi šumovi tuđih potplata često u meni bude poriv da nepoznatim ljudima koji mi hodaju nad glavom polomim noge. Ili, u naletu dobročinstva nakon ubilačkih misli, kupim debeli sag i vunene papuče. Umjesto toga, nevoljan da išta poduzmem, ja pišem „poeziju“, sestru svih vrsta odustajanja. Kao što su to mnogi pjesnici i pjesnikinje nadahnutije i ljepše rekli prije mene, do poezije nije da mijenja, prilagođava ili popravljaju stvari, već da ih sagledava drugačije i imaginacijom preobražava. Logična posljedica ovakvog načina razmišljanja je ona prastara i izlizana izreka o „pjesniku koji pati“. Pjesnički je čovjek prema tome osuđen na neudoban život: ako on ne traži kvar, kvar će (s)naći njega. Između dvorca i kolibe pritom nema suštinske razlike. U mom slučaju, česta i žestoka ranojutarnja glavobolja, kopile tuđeg tabananja, najbolji je dokaz za to.

PROLAZAK

Oni prolaze – rečenica koja najsažetije opisuje suštinu vlakova. Još kao klinca ta me činjenica oduševljavala, što nije nailazilo na odobravanje kod mojih roditelja. Odlasci na prugu koja se nalazila nedaleko ulice u kojoj smo stanovali često su me koštali poštenih batina. Kasnije, nakon preseljenja u obiteljsku kuću, vlakovi su postali prisutni preko udaljenog piska, koji bi bio najopipljiviji za pustih jesenjih i zimskih večeri. Zvižduci lokomotive tada su me ospokojavali, u trenucima kada je tišina bivala jedini zvuk i kada bih bio gotovo uvjeren da ljudi više i nema, pomisao da oni ipak postoje i da pritom nekamo putuju djelovala bi neobično utješno, kao šansa da se na trenutak vidim očima putnika koji nije napustio samoću vlastite sobe. Godinama sam i putovao njima, a onda se iz niza razloga opredijelio za autobus i tako ih gotovo zaboravio. Igrom slučaja, odnedavno sam im opet bliže – susjedi smo. Nasip s prugom nedaleko zgrade u Trnskom primijetio sam doduše tek na dan useljenja. I nije mi bilo nimalo svejedno – borba sa zvukom jurećeg vlaka bila bi ravna borbi s bikovima, svakako dovoljan razlog za brzo preseljenje. Za divno čudo, s prolaskom vlaka već sam prve večeri sklopio prešutni savez, pristao sam na njega kao što se pristaje na izmjenu dana i noći ili na činjenicu da se Zemlja vrti. Protiviti se takvome čemu bilo bi previše čak i za mene. Stoga sam u prolasku vlaka počeo prepoznavati nešto od prirodne sile – čujem ga kao potmulu grmljavinu, huk vjetra, šibanje kiše ili šum krvi, i pritom ga ne vidim, on je za mene čisti zvučni fenomen. Ipak, stvari ne treba mistificirati: valja naglasiti da je moj stan leđima okrenut pruzi i možda upravo toj maloj, ali nužnoj distanci zahvaljujem savezništvo a ne rat. Zacijelo ne bih pisao laude da mi se trese tlo pod nogama i padaju čaše svaki put kad vlak prođe. Čak i kad im je čovjek blizu, prolasku vlakova je, kao i mnogošto u životu, najljepše voljeti iz daljine, jezika koji oni uostalom najbolje razumiju i njime se svakodnevno služe.

SNIJEG

Znam mnoge ljude koji ne vole snijeg, ali ni jedno dijete koje će se složiti s njima. U toj sam stvari na strani djece, i premda sam izgubio infantilnu strast za „zimskim radostima“, svake godine kada ugledam prvi snijeg sjetim se Bashovog haikua u kojemu pjesnik kaže kako se zaboravio umiti onoga jutra kada je ugledao svježije obijeljen krajolik. Snijeg nam doista nudi nešto od radosnog zaborava svojim egalitarizmom bjeline koja prekriva razlike svijeta što su uvijek zadatak i napor našem pamćenju i mišljenju. On je skok u apstrakciju i uopćavanje: ne treba posebno dokazivati istinitost rečenice „sve je bijelo“ dok ralice zuje cestom. On zatim pogoduje našoj samoći, zbog čega je kod mene na posebnoj cijeni: snijeg koji zatrpava dvorišta, ulice i trgove pruža obećanje bivanja u sobi, čitanja i pisanja. Suvišno je reći da ide na ruku poeziji, da joj je donekle sličan, jer preobražava i stišava (on je bijeli šum jezika, gluha soba svijeta) – u hrvatskom pjesništvu ima ga za oveće skijalište. Snijeg je metafora, dok su kiša i sunce razine doslovnosti, transparentnosti itd.; mogao bih do sutra govoriti njemu u prilog. Ipak, neki „ozbiljan“, praktičan čovjek teško bi to razumio, vjerojatno bi me i prije nego razvijem misao upozorio na zastoje u prometu ili pak bljuzgu kao grozotu koja za svakim snijegom neminovno slijedi. No takvima je govoriti suvišno: kao kad bi se o žestini i ljepoti života pričalo onome koji misli samo na spokoj i smrt. Uostalom, snijeg i nije drugo do prolaznost, samo što mnogi priželjkuju da ta prolaznost još brže prođe, pa i da nas zaobiđe ako je moguće. Nasuprot tome, nemam ništa protiv snježne katastrofe, stanja izvanredne bjeline, možda je to čak jedini trenutak kada osjećam sklad s prirodom: kad ona svojim primjerom poziva duh na rasipanje, igru i obilje – na neko *pjesničko sanjkanje*, ako se tako može reći.

VANI

„Mjesta mišljenja su tropske zone kojima tumara tropski čovjek“, piše Gilles Deleuze povodom Nietzschea. Nasuprot tome, uvijek sam mislio da se filozof kojemu je stalo do krajnjih stvari treba otisnuti na daleki sjever, u zone snijega, leda i vječne studeni. Ako u tropima on izlaže vrućini istine vlastito meso kao radikalnu otvorenost tjelesnog mišljenja, na sjeveru kao posljednji ulog istini nudi vlastite kosti: bijelo izlaže bijelom, sniva vječni san o stapanju, u kom ovoja mesa više ne bi bilo i istina bi, ni vani ni unutra, kružila u ogoljenom šumu snježne pustoši.

Premda više volim snijeg od vrućine, objema ovim figurama prožimanja pretpostavljam odvojenost, razdaljinu; za mene je snijeg uvijek *vani*, i mišljenje, kao i pisanje, žive od ovoga radosnog obećanja.

ISPIJANJE ČAJA

To je, u biti, štovanje Nesavršenog...

Kakuzō Okakura, *Knjiga o čaju*

Najteže je pronaći riječi hvale za sitnice, tzv. svakodnevne banalnosti, koje govor rado preskače dok smjera novom, nesvakidašnjem i neobičnom. No teško se oduprijeti i upornoj želji stvari: tako sam se u pustoši jezika ipak odlučio progovoriti o neizmjernom užitku u ispijanju šalice toploga crnog čaja, s malo vjernih riječi, u nagovijestima, da se čaj koji me čeka odviše ne ohladi. Stoga ću zanemariti ritual i navesti bitno, ono što volim: okus i miris, zatim boju i općenit karakter tekućine u šalici. Svaki me put kombinacija ovih elemenata dovede do prave male epifanije – kontakta sa samom esencijom jeseni, jer crni čaj izražava suštinu maglovitih, vlažnih i hladnih dana, kada se naše biće skuplja u nekom tamnom središtu ispod jakne ili kaputa, da bi iznova buknuo osvježeno svakim gutljajem te crne jesenje zvijezde. Eto metafizike zapakirane u vrećici indijskoga čaja! Užitak pijenja ne odnosi se pritom samo na okus, već i na izgled tekućine: na njezinoj površini, trenutak prije nego ćemo prvi put srknuti, valja zapaziti crnu svjetlucavu koricu, koja se, kako pijemo, poput vijenca razmješta po rubovima šalice i njiše zajedno s tekućinom, ostavljajući nekakve prljave, smeđe mrlje – kao da je riječ o tragovima lokvi kroz koje smo s užitkom gacali u gumenim čizmama (jesen ne treba odagnati sanjarijom o toplijim danima, već je treba produbiti, nastaniti se, *ojeseniti*). U pijenju crnoga čaja ujesen otkrivam dakle ushit i radost, misao koja se samoj sebi smije, kako kaže i Okakura u svojoj *Knjizi o čaju* i pritječe mi upomoć svojim riječima, u zadnji čas, jer čaj valja popiti i vratiti netom napisano natrag otkud je poteklo: u bunar šalice, crno grotlo koje će me krijepiti i grijati ostatak jeseni i još čitavu zimu.

ŽGANCI

Koliko sjećanja u tanjuru palente! Puše se vrhovi otočja iznad mirne površine mlijeka: žuto-bijela fotografija, u kadru se doručkuje, svi pomalo srču (i snimak je vruć: jedan svijet nestaje tek što je rođen). Žganci, magična riječ koju se jelo žlicom i u nju se puhalo, zaboravljena u ustima kroz koja je dosta žganaca ušlo u ime snage koju su nam njima obećavali. Na pragu tridesetih prizor je drugačiji: umjesto mišića narastao je trbuh, a oni su u međuvremenu, ni krivi ni dužni, s jelovnika krišom skliznuli u neku tamnu vremensku komoru gdje su razvijali slike našeg prošlog života. Vrativši se, ne snimaju nas više, niti nam itko išta obećava – tek smo danas spremni za njihovu visoko hranjivu, brzo pripremljenu jednostavnost.

JEDNOSTAVNOST

Jedući grah, povremeno, da navika ne ubije slast, čovjek ostaje u dodiru s kozmosom. Tako barem ja to zamišljam. I nimalo se ne čudim što je grah ukusniji ako ga se kuha u velikim količinama, u ogromnim loncima: nikada nisam čuo da je netko samome sebi skuhao grah, to je jelo oko kojega se ljudi okupljaju, hrana za mase, radnike, seljake, vojnike, siromahe ili u krajnjem slučaju za obitelj, užu ili širu, u svakodnevnim prilikama kada gošćenju nema mjesta i često se misli na obaveze koje slijede. Nakon graha rijetko dolazi desert. Čovjek može samo otpočiniti. Kobasica i špek poželjni su dodaci, nekoć znak blagostanja, kometi uronjeni u ključajuću magmu. Luk i sol, obavezna popudbina. Neće vas razumjeti oni kojima budete pričali o užitku u tanjuru graha. Mislit će da ste ljudi i osjetiti tek kako vam strašno zaudara iz usta. U društvu odcijepljenom od ostatka kozmosa, suživiljenom s brzom prehranom, obožavatelji graha, ti posljednji bastioni ljudskosti, paradoksalno, postaju čudaci i asocijalni tipovi.

H(A)LAPLJIVA

Čitajući tekst o jednom američkom pjesniku, nailazim na tvrdnju da je njegova poezija „halapljiva“. Nisam u tome našao ništa čudno, ta mi je riječ nekako odmah sjela. Ako joj se pusti na volju, pjesma može biti savršeni svejed, mnogo gora od ljudi: može progutati sve i sva, postati proždrljiva, nezasitna i tome slično, pravo prase. Ipak, kasnije shvaćam da sam ubacio „a“ viška u riječ „hlapljivo“ – bio sam začuđen jer se značenje onoga što sam čitao nije bitno promijenilo. Međutim, ako riječi ogolim od konteksta i stavim jednu do druge, *hlapljiva* pjesma mi ipak izgleda drugačije od *halapljive*: dok se u halapljivu uvijek nešto useljava, ona je poput ogromnog skvota, prihvatilišta za sve, iz hlapljive uvijek nešto odlazi, to je pjesma koju napuštaju, no taj se odlazak događa neprimjetno, nije to bježanje iz hotela koji se slama pod požarom, više je to postupno napuštanje jednog mjesta jer se negdje našlo neko drugo, možda zanimljivije, bolje za život i sl. pa od prethodne nastambe ostaju goli zidovi, tragovi prijašnjih života polagano se gase, prazne konstrukcije osipaju se u prah i mjesta na koncu nema ni na geografskoj karti, pjesma je potpuno ishlapila. Pitanje je – kamo su otišle sve njezine riječi? U halapljivu pjesmu: ona ih je jedva dočekala, a nju će, kada se napuhne, jednoga dana kao predvodnik ostalih kradom napustiti njezino prvo, nepostojano „a“.

KOLUTIĆI

Uz čaj idu čajni kolutići. Bolje reći – kotrljaju se. Kolektivno, poput vojske. Uvijek nagomilani u vrećici, rezervisti, čekaju našu malu glad. Pritisnuti vrškom palca i kažiprsta spremno rone u čaj, rasipajući se potom na glatkom frontu jezika, u eksploziji priprostog okusa. Nakon što smo ih nekoliko puta uzastopce umakali, slatke detonacije slabe. Tada treba stati, obuzdati se. Zatvoriti vrećicu i odložiti je izvan dohvata. Popiti ono malo čaja što je ostalo.

Shvaćamo tada, srčuci mnoštvo mrvica poleglih na dnu, da nismo zapravo ni pili čaj. Čaj je bio tek sredstvo. Kolutići su lukavi keksi. Naizgled priprosti. Naizgled banalni. Ustvari, imaju nas u šaci. U onoj svojoj središnjoj praznini. Tamo smišljaju nešto. Pripremaju zamku za našu glad, zajedno s industrijom čaja, pridobivaju nas preko osjećaja koje imenujemo *malim užicima*, kao da im time činimo kakvu uslugu. Malo nije bezopasno. Mogli bismo to imenovati zavjerom. Uz čaj ne idu čajni kolutići. Čaj ide uz njih. I mi se kotrljamo s njima. No redovito zaboravimo upitati – kamo?

DOUŠNICI

Dva krumpira doušnika na kuhinjskom stolu. Debeli i žedni osvete: braću su im skalpirali, a potom kuhali u loncu. Oko peći su pjevali plemenske pjesme na njima nepoznatom jeziku. Sve će to prijaviti svojim, ako prežive. Zasad se trude zapamtiti najvažnije. Pokušavaju to razlučiti od sporednih detalja, ali nije lako, pogotovo ne u kuhinji, gdje povrće prekasno shvati vlastitu svrhu. No oni se tješe. Znaju da krumpiri doušnici imaju najtvrdje glave. A njihove su misli čisti otrov. Na njima se lome zubi, ako do toga dođe. Oni su uvijek spremni na najgori scenarij, zato se pakosno smiješe dok obitelj raspravlja: pire, restani ili pomfrit?

CJEDILO

Postoji nešto kao poezija fraze, na primjer: „ostaviti nekoga na cjedilu“. Doslovce shvaćena, to je smiješna, pomalo tužna slika – netko je moka, pokisnuo do gole kože, i iz nekog razloga, možda iz pakosti, ostavljen da se cijedi. I to ni manje ni više nego na cjedilu. To je sad već nadrealna slika. U malom cjedilu za čaj, čovječuljak, snužen i šmrcav, sjedi na mrežici, a iz njega kapa. I tako to traje satima. Sve dok ga netko već polusuhog, iscijeđenog, ne pokupi i odvede.

BILJEŠKA UZ ŠIKARU

Šikara u Kajzerici, kvartu čije ime zaudara na salamu: zapušten predio kojem poklanjam najveću pažnju. Blažen bio zaborav stanovnika toga naselja! Njihovi vrtovi rastočili su se, obrasli u korov i šiblje te podbočeni stablima stvorili mikrozonu, *svijet bez granica* veličine gradskog džepa u kojem se mašta prolaznika slobodno širi na sve strane. Da je tome tako, svjedoči na jednom klimavom komadu drvene ograde crvenom bojom napisan broj 33, a kraj njega strelica uperena prema dolje, kao da se ispod raslinja krije neki potonuli svijet koji čeka svog arheologa. Ipak, ni visina ni dubina u ovom slučaju ne trebaju odvući pažnju s površine, tekture šikare kojoj valja pristupiti s punom ozbiljnošću, budnim pogledom. Jer riječ je o vrhunskom primjerku *bio-avangardističkog kolaža*: komadi željeza, drvenog namještaja, plastike, najlona, kartona, tkanine i tko zna čega ispremiješani su hirovitim zahvatima podivljale vegetacije. Već su i gradski vrtovi u svom uređenom obliku kolažne tvorevine, sklepane na brzu ruku od kojekakvih otpadaka kojima se pokušala naći nova svrha, a koji su se zahvaljujući ljudskom nemaru ovdje vratili u primarno stanje: čisti kaos. Vrtovi su tako, zajedno s okolnim raslinjem, ušli u neobičnu preobrazbu, stvarajući gustu, homogenu tapiseriju, reljef zagasitih boja koji, ovisno o položaju, promatraču podastire uvijek nove nijanse i pregibe. Šikara-kaleidoskop: kozmos rođen iz zagrljaja smeća i razbarušene prirode. U ovo zimsko doba, kada spava svoj zimski san, prolazeći pločnikom kraj kojeg se ona neometano prostire, osjećam se kao kustos-amater koji bilježi i proučava dijelove neotkrivene zbirke, razasute po zakucima zagrebačkih naselja, još nekatalogizirane i neunovčene. Pritom nemam namjeru tražiti cjelinu, postati profesionalac: moj interes ostaje na razini dragocjenog fragmenta kojemu obećavam potpunu anonimnost, lakoću bezimenog postojanja koju mi šikara pri svakom susretu velikodušno vraća.

KIŠOBRAN

Uvijek sam se s prezirom odnosio spram kišobrana na sklapanje. Za mene, to je polupredmet, čija prisutnost u torbi ili džepu samo smeta. Ni dolazak kiše ne lišava ga tereta moje nevoljkosti: više grdim kišu nego što hvalim kišobran. Zatim, odlaganje: u javnim prostorima treba ga sklopiti u tuljac, pri čemu metalna drška ostaje izvučena da bi se njime uopće moglo rukovati i smjestiti ga među šumu kišobrana, jer sasvim sklopljen, to je tek bartljak stvari, otpadak, *nešto* nadomak *ničega*. Nikakva estetika ne iskupljuje ga: dobio sam na poklon vrlo lijep sivi kišobran na sklapanje i, kad sam već bio spreman da muku podnošenja zamijenim naklonošću, u jednom su mi ga restoranu odnijeli, ostavivši u zamjenu neku crnu, popucalu podrtinu. Sva sreća, kiša je već bila prestala. Zatim, vjetar: koliko mi je samo kišobrana stradalo u rukama već pri prvom otvaranju, na vjetrometini za jakoga pljuska! To je slijepa ulica: prejeftin ne valja, skupi ukradu – čovjek ih jednostavno ne može voljeti! Malo je glupih a nužnih stvari poput kišobrana na sklapanje.

Dakako, kišobran-štap je posve druga priča. Kada krenemo u grad očekujući kišu, unaprijed pristajemo na njegovu posvemašnju prisutnost; to je sad već predmet oko kojega se zaborav treba potruditi, a koji našem hodanju pločnicima dodaje i jednu čisto dramsku dimenziju – kuckamo njegovim vrhom uokolo naših sandala ili cipela, mjerimo korak, ili uzdižemo njegov šiljak u zrak, uz nečujni takt polažemo ga na rame i pružamo zatim ispred sebe poput mača – potpomognuta njime, šetnja postaje elegantna koreografija, nalazimo se u nekoliko uloga odjednom. I kišu tada dočekujemo drugačije, zajedno s kišobranom ulazimo u mijenu, s njegovim klobukom ponešto smo nalik gljivama i, uopće, čvršće smo vezani za zemlju.

Ukratko, moglo bi se reći da nas kišobran na sklapanje tjera da kišu vidimo kao smetnju, fenomen na rubu postojanja, baš kao što je i on sam. Za razliku od toga, kišobran-štap i korisniku i oborini daje dimenziju dostojanstva, kada nam je on u ruci, nema mjesta za suvišnosti: kiša, ljudi i stvari pristižu u neki neočekivan red.

IDEJA PARKA

Asja se žali kako još uvijek nismo prošetali Parkom mladenaca koji se prostire uzduž našega kvarta, a koji smo mnogo hvalili i gledali kao povlasticu, jedan od pluseva pri odluci o doseljenu baš u ovaj kraj. Obećavam da ćemo svakako otići, samo kad splasnu ove užasne vrućine, i pokušavam smisliti nekoliko izgovora zašto to nismo učinili dosad, premda jedan biva neuvjerljiviji od drugog... Ponekad zaista ne postoji isprika za stvari koje nismo učinili, a navodno smo htjeli. No je li pritom problem u samome htijenju – jer možda i nije bilo prave motivacije, je li čovjeku svejedno nalazi li mu se neki lijep park u blizini zgrade, skoro pod nosom, je li to samo retorička figura kada se kaže: „Da, u našem je kvartu krasno, ima mnogo drveća“, oblik tješnja što nismo završili u nekoj rupi, kakvom nam se čini npr. susjedni kvart bizarno nazvan Trokut? Pogledavajući na krošnje drveća dragog nam parka s pločnika kojim svakodnevno idemo na tramvajsku stanicu i vraćamo se, primjećujući kako je njihova nabrana linija nešto na čemu se oko odmara, a zatim uzdiže prema oblacima i nebu, pa i korak onda biva lakši, promatrajući dakle tek obrise parka iz daljine, shvaćam kako je njegova prisutnost presudna za život ovdje, zbog čega i nije toliko važno što tamo još nismo otišli, što se nismo onuda skitali nedjeljama ili večerima kako se to obično radi, jer katkad je važniji blag ali pouzdan osjećaj njegove prisutnosti, *ideja parka*, njegova konstantna mogućnost, ponuda da se ondje bude, pa da se čovjek osjeti kao da je ondje već bio, da mu je taj park blizak kao soba u stanu, primjerice balkon koji eto još nije otvorio jer nije bilo potrebe, ali kad zatreba hoće, sigurno hoće, naravno da će otići tamo čim zidovi pritisnu i zatreba malo zraka.

NI NA NEBU NI NA ZEMLJI

Često se mučim s prostorom u romanima. Ono što sam zamislio kao sjeverni predio nekog kvarta u kom se zbiva odlučujuća radnja odjednom se ispostavlja kao južni, iznenada brkaju se i strane, pomiješao sam lijevo i desno, gore i dolje, simo i tamo, pa tvrdoglavo pokušavam ispraviti zamišljeni model, ali ne ide i ne ide, zbog čega na kraju odustajem, tražeći fikciju da se prilagodi meni, s nadom da moja samovolja ipak neće narušiti tijek radnje i da će sve biti onakvim kako je pripovjedač zamislio. Priznajem, moja je mašta ponekad slaba, umjesto da stvara nove svjetove, dočepa se po pamćenju nekog djelića stvarnog, pa ga prekraja i prilagođuje. I onda nastaje neka kvazifikcija, neki paraprostor, čardak ni na nebu ni na zemlji. Evo primjera iz lektire: *Doba željeza* Johna M. Coetzeea. Na samom početku knjige pripovjedačica govori o kući i garaži kraj koje spava beskućnik – tu se događa znatan dio priče. Sve se zbiva u Južnoafričkoj Republici, oslikava se tmuran svijet rasnih razlika i Apartheida. Međutim za mene se od prvih stranica sve odvija istodobno i u mom rodnom Bjelovaru, jer je opisana kuća zapravo kuća moje prijateljice, tj. njezinih roditelja, kamo sam često išao za gimnazijskih dana. Uz kuću, tu je i garaža, pa i ona mala uličica iza koje spava beskućnik, kao i dvorište u kom se igraju dječaci, doduše, bjelovarsko se dvorište sada ipak malo prilagodilo jer odjednom tu je i visoka ograda, a – vidi vruga – i garaža se šeće, čas je ovdje a čas ondje, malo ispred kuće pa malo pored, odjednom čak podsjeća i na drvenu šupu mog oca! Prostor se sastavlja i rastavlja kako mu se hoće, a moje čitateljsko iskustvo, znam, podsjeća na priču čovjeka pod utjecajem halucinogenih droga. No ja sam iznimno trezven čitatelj, čitatelj koji se trudi, čitam vrlo sporo i pažljivo, takvoga bi zapravo poželio skoro svaki pisac. Ali imaginacija me i pored svega iznevjeruje, ne sluša, radi po svom. Prava je sreća što većina nesporazuma ipak ostaje na prostornim pitanjima; mislim da bih davno odustao od literature da primjerice u likovima nailazim redovito na roditelje, rodbinu, kumove ili prijatelje – književnost ne bi imala nikakva smisla, jer čemu čitati ako ćemo – umjesto da doživimo nešto novo i proširimo vidike – susretati tek ono staro i već viđeno, samo drugačije upakirano!

PRIKOLICA

Sredinom lipnja otišli smo na selo pa odmah u polje pomoći djedu utovariti pokošeno sijeno: htio sam nakratko pobjeći od književnosti u „pravi“ život, kad tamo, velikim bijelim slovima na crvenom limu prikolice piše – *Bernhard*.

KUPINOV SOK

Crne zvijezde ljeta. Iza sjevernog zida kuće i u kutu vrta. Tinjaju, treba ih ubrati prije nego ugasnu i osuše se. Činimo to popodnevim, za duljih sjena, udvoje ili sami, nikada ne potraje predugo, pa ipak, uvijek se pomalo dosađujemo. Nemamo nikakvih očekivanja – jednu pojedemo, pet-šest stavimo u posudu. To je sasvim poznat svemir, *kupinova staza*, susretnemo pokojeg kukca ili pauka. Ekspedicijom je naš dio posla završen, vraćamo se u orbitu soba, tražimo neko rashlađujuće piće. Ako je sezona već poodmakla, tada je to upravo kupinov sok: godinama ga je pravila majka, a sada je otac preuzeo recepturu i mi jednako uživamo. Uživamo toliko da se pitamo nije li nam u berbi ipak nešto promaklo, neka nevidljiva a nepoznata galaksija, neki voćni misterij, dok su nam misli lutale a ruke brstile. Kako bilo, o tome možemo maštati tek pijući taj eliksir vrućih ljetnih i mlakih ranojesenjih dana, kada zalihe boca polagano nestaju i kupinovo nebo konačno gasne. Na red tada dolazi domaći sok od višnje ili preostaci soka od bazge, koji su tek dobar način da se preživi zima. Vjerojatno im ovom usporedbom činimo nepravdu, ali slabi smo, kupinama smo odavno zavjetovali svu svoju ljubav.

GRUMENI

S večeri kupine postaju grumeni mraka. Odustajemo od vida, priključujemo se na opip, lučimo meko i tvrdo, odižemo skute lisnate suknje užurbano, kao da je posrijedi kakav potajni erotski posao, otimanje užitka, seksualni lopovluk. Da nije riječ o nevinoj radnji, vidimo kada ulazimo u kuću oprati ruke – umrljane do lakata slatkim kupinovom krvi. Erotsku metaforiku lako bi tada mogla smijeniti neka mnogo zlokobnija, ali naša je savjest besprijeckorno čista. Plodovi su u posudama, otac ih prebire i pere, priprema lonce i šećer za alkemijsku preobrazbu, voćnu dijalektiku: crpljenje postojane svjetlosti ravno iz srca dozrele, sočne tame.

PAPUČA: UTIŠAVANJE

Čizma glavu čuva, a papuča? Što čuva zimska papuča? U kući, na sigurnom i toplom, grije stopalo, ne čuva ništa. Njezini dosezi su skromni. Putovi utabani. Ona šapuće, ne galami (*slazba šaputavih šlapa*). Ne zna za udarce. Osim kada se podlo iskoristi u kućnim prepirkama (koliko sam puta kao klinac dobio papučom po turu!). Ona je simbol blagosti, ukućenosti, mekoće, simbol papučara, muškarca sudbinski vezanog za taj predmet, otuđenog od čizme koju mu je dodijelila svekolika povijest. Čizma – jedina obuća prikladna da se njome osvaja svijet. Papuča, po otužnoj logici raspodjele, dok čizma gazi svoju odiseju, ispreda TV-priču, roman u nastavcima, poluglasno. Kućni mačak njezin je prijatelj, premda zapravo treba govoriti o maci – maci papučarici koja kažnjava neurednu djecu. Nasuprot njoj, šepuri se po gradskim ulicama mačak u čizmama, lopov i varalica, razbojnik bez premca. Čizma i papuča, „svjetonazorski separei“. Trebalo bi stati na kraj toj vjekovnoj, dosadnoj, mrskoj podjeli, pa izaći napokon u papučama na ulicu, trgove, u parkove. Začas bi nas proglasili luđacima, možda i zatvorili, gluhi spram našeg pokušaja da učinimo svijet prijateljskim mjestom i utišamo malo njegovu silnu galamu. Nema sumnje, ekscentričnu revoluciju u papučama čeka tvrd đon, đon-glava koji nam para uši svojim bjesomučnim parolama.

PREČACI

(bilješka uz prolazak kroz šikaru kod Kajzerice)

Da su ljudi ipak razumna bića, među ostalim, dokazuju prečaci. Rezultat prešutnog dogovora, dobre volje prolaznika da idu istim, utabanim putom. Znak su kolektivne inteligencije, djelo lukavog pješačkog uma koji zaobilazi službene, asfaltirane staze. Uzaludno je razmišljati o njihovom porijeklu. Oni su uvijek već tamo. Pitanje o autorstvu besmisleno je, kao u usmenom stvaralaštvu. U početku prečaca naprosto bijaše mnoštvo. Ili - *mного*. Mnogo hodanja, u oba smjera. Pa ipak, kada pokušavam razmišljati o razvojnom periodu nekog prečaca, pitam se ponajprije koliki je u svemu bio udio terena, a koliki udio prolaznikovog slobodnog izbora. Jer svrha je prečaca da skrate, a ipak to nikada ne čine pravocrtno - najljepši njihov dio su blagi zavijuci, naoko sasvim nesvrhoviti, stvoreni vjerojatno tek užitkom koraka koji se nakratko oteo ideji cilja. Ima nečeg utješnog u prizoru prašnjavog, dobro utabanog prečaca u proljeće, obrubljenog visokom travom ili raslinjem koje ucrtava jasnu granicu, moglo bi se reći - odvaja svjetove. Idem prečacem, a oko mene je žbunje, šikara, u prolazu sam, ne zastajem, hvatam „bilješke“ usput: gust miris bazge, krijesnice u predvečerje. Mali džep beskraja: okolo bruji grad. Podsjeća me to na jednu knjigu iz djetinjstva: u njoj mapa prikazuje pitomi predio, čistinu u čijem je središtu šuma, nevelika, ali gusta i opasna - prostor kroz koji priča mora proći. Od te šume, ostala je šikara. I dobro služi svojoj svrsi ovdje gdje jest. Kao i prečaci, koji nas uvijek pouzdano vode, obećavaju da ćemo sigurno stići kući, premda smo već davno sišli s glavnoga puta.

VJEČNOST

„Bojim se vječnosti i onanije“, piše u jednoj pjesmi Slamnig. Uzmimo da se riječi doista odnose na pjesnika i pjesnički posao, pa se upitajmo: zašto baš ta kombinacija kao predmet strahovanja? Onanija, naravno, za književno djelo nije nimalo poželjan atribut, za razliku od svakodnevnog života u kojem joj je zapravo teško naći zamjerku. No kad netko kaže da je nečija poezija masturbacija, „obično izdrkavanje“ (k tome još i intelektualno), onda je to najdublja uvreda. Izrečena dakako od strane čitatelja, jer on se iz svega toga osjeća isključen, nije mu ostavljeno mjesto, mogućnost pristupanja erotskom činu čitanja poezije. Pjesniku je takva osuda zazorna, jer nije namjeravao masturbirati javno, pa se osjeća razočaranim: ljudi su ga naprosto krivo pročitali.

Za razliku od onanije, vječnost je, tako barem kažu, za poeziju poželjna kategorija. Ima li većeg uspjeha za pjesnika do da mu ime bude zapisano u vječnosti, da mu stihovi budu vječno zapamćeni? Tek sa stajališta vječnosti, ako tako razumijevamo, pjesnički životi dobivaju neki smisao, kad ih stihovi dobrobrano premaše u roku trajanja. Inače – propadaju: doslovnu smrt slijedi simbolička. I od svega ne ostane čak ni prah. No zašto onda Slamnig kaže da se vječnosti boji?

Tko imalo poznaje njegovu poeziju, bit će mu jasno. Slamniga je zanimalo trošenje života, a ne njegova konzervacija: pjesnik je to koji je smatrao da poezija – mišljenje rijetko – treba zabaviti i nasmijati, a ne biti kupon za vječnost i njene sumorne probleme. Zabava, kao i smijeh, ionako su bliži zaboravu nego pamćenju.

Mene pak u vječnosti muči još nešto: ako i pokušam zamisliti da gledam s njezine pozornice, s vidika gubim mnoštvo stvari, vidim odviše jasno, precizno, pogled je apstraktan i previđa bitno: ne vidim posudicu za šećer, šalice, teglice s pekmezom, čepove za uši, lišće na ulici, prljavštinu pod krevetom i smeće, ne vidim dakle ono što se mreška na površini života, njegovu koricu, za poeziju ključnu. Ako u vječnosti nema ni Slamnigova mačka Đure ni mog mačka Gluhog, doista smatram: vječnosti se, čak i više nego optužbe za onaniranje, pjesnik mora pribojavati, od nje zazirati.

Branislav Oblučar

Rođen 1978. u Bjelovaru. Pjesnik, književni kritičar, esejist. Član je programskog odbora Goranovog proljeća. Zaposlen je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pri Odsjeku za komparativnu književnost. Književne kritike i eseje objavljivao u periodici te na Trećem programu Hrvatskog radija. Poezija mu je prevedena na slovenski, makedonski, rumunjski, mađarski, češki, poljski, njemački, engleski i bugarski. Autor je glazbenih recenzija na blogu Lake note.

Objavio knjige pjesama: *Anđeli su pali na tjeme* (s Boškom Kuzmanovićem, 1997), *Mačje pismo* (nagrada Goran za mlade pjesnike, 2006), *Pucketanja* (nagrada Kvirin za najbolju knjigu poezije, 2010) te *Potpuknuvanja* (prijevod na makedonski, Makedonska reč, Skopje, 2011).

Biblioteka Online

knjiga 138

Branislav Oblučar

PUCKETANJA

© 2017 **Branislav Oblučar**

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2017

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednici

Krešimir Pintarić
Dario Grgić

Fotografija

© Bits and Splits / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-541-9 (HTML)

ISBN 978-953-345-542-6 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-543-3 (PDF)

ISBN 978-953-345-544-0 (MOBI)

Prvo izdanje

Algoritam, Zagreb, 2010.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba.**

